

ISTRAŽIVANJA

kako predstaviti otajstvo marije u katehezi mladih?

Šime Samac

Govoriti o otajstvu Marije u katehezi mladih, na prvi pogled izgleda jednostavno, iako se radi o jednom veoma složenom problemu. Djelomično problem bismo mogli pripisati nedovoljno izrađenoj mariologiji, katehetskoj indoktrinaciji pučkog karaktera, a djelomično mentalitetu mladih koji žele biti aktivno uključeni u proces poimanja stvarnosti otajstva Marije u sveopćem planu ekonomije spasenja.

Problem je i u katehetama koji su počesto puta nepripravni za jedan mariološki pristup otajstvu, pa zbog toga ili o Mariji govore preživjelim jezikom ili joj pripisuju nestvarne teološke i antropološke atribute što ih čini nedoraslim ljudima otajstvu, ili pak podržavateljima raznih vidova pobožnosti pučkog karaktera prema B. D. Mariji što mlađa generacija doživljava kao preživjelo i neuvriježivo u današnji mentalitet. Čini se da tako otajstvo Marije i pored smjernica Drugog vatikanskog sabora (Lumen Gentium, gl. VIII) i egzortacije Pavla VI. (Marialis cultus, 1974) i mnogih drugih

rasprava i studija u sveopćem planu najviše stanja riječi Božje izgleda i jest jedan od najtežih momenata u katehizaciji uopće a posebno u katehezi mladih.

Počesto se događa da pojedini svećenici, zbog pomanjkanja mariološkoga znanja, zbunjuju i sebe i druge i ne znaju opravdati svoje stavove i uvjerenja, pa odatle spoznajna i praktična neuravnoteženost: ili Mariju svode na neko biće izvan svagdanje stvarnosti, kao neku nebesku "princezu" ili je svode na bilo koju ženu¹

KREATIVNA MLADOST

Nama nije cilj ulaziti u mariološke rasprave niti iznositi sveobuhvatnu mariološku nauku, nego prije svega nastojati ukazati (pokušati iznijeti) na problematiku s kojom se današnja omladina susreće uopće a posebno u marijanskoj katehezi. Kad već želimo govoriti o mla-

¹ Usp. L. GIUGLIELMONI, La vergine Maria e la catechesi, Catechesi 48 (1979) 9,35.

dima i o navedenoj temi onda je jasno da ne možemo i ne smijemo zaobići životnu dob i kontekst u kojem se mladi nalaze². Što se tiče uzrasne dobi mladih onda su tu psiholozi i sociolozi s usko-vremenskog uzrastnog poimanja prešli na veću životnu rastezljivost iako ujednačenost ne postoji. Ako su nekoć nazivali mladima period životne dobi između 15. i 25., danas već neki govore o mladima, ili bolje rečeno svrstavaju u tu kategoriju sve one koji se nalaze između 10 i 30-te godine života.

Rječnik i termini pojedinih današnjih stručnjaka podosta je različit od onog 68-osmih godina kad se o mladima govorilo u terminima kontestacije koja je prožimala buntovnošću čitavo mlado biće protiv trulosti sistema, društva uopće i njegovih struktura. Istina danas se ne govori toliko o kontestaciji, o Marcuseu niti o Goodmanovoj "apsurdnoj mladosti"³ jer to dobrim dijelom pripada prošlosti. Danas se o mladima govori rječnikom nade⁴ i pouzdanja kao o generaciji s novim obilježjima⁵. Ako se je ta generacija 68-osmih godina odlikovala kompaktnošću u rušenju postojećega; auktoritarizma, konformizma, indoktrinizma, birokratizma i socijalnih razlika, danas je već ta generacija, poučena i ponesena vlastitim iskustvom, "kreativnošću" i duhom aktivnosti, više sklona postupnome radu, razotkrivanju vrednota koje su tokom vremena pale u zabo-

rav⁶. To lijepo uočava u svome dokumentu četvrta biskupska Sinoda⁷ kad veli da svaki odgojni čin treba voditi računa o aspiracijama mladih za kreativnošću, za slobodom i istinom. I dok taj isti dokumenat u istome broju govori o mladim generacijama i njihovoj brojčanoj i kvalitetnoj značajnosti za čovječanstvo i za društvo uopće, dotle s druge strane napominje da ta ista omladina trpi poradi grijeha starijih i ne malo puta plaćaju "danak" onim vođama koji znaju iskorištavati mladenačku otvorenost i dobronamjernost.

Istina je kako se veli u dokumentu da mladi počesto trpe poradi grijeha starijih, ali je isto tako istina da u ovoj post-kontestativnoj eri, mladi čovjek, ne želi više trošiti energiju kontestirajući pojedine vrednote starijih, nego se u većini slučajeva zadovoljava time da rekne kako on ima svoj stil života koji se ne poistovjećuje niti se mora poistovjetiti sa životom i stilom starijih.

Dok ovo s jedne strane ima svoje pozitivne strane (mladi se naprežu da shvate svoj poziv i svoj status, stvaraju vlastite sudove o pojedinim vrednotama dostupno njima i njihovoj dobi) dotle s druge strane oni se na taj način samoisključuju iz "šireg" poimanja stvarnosti, subjektivizirajući pojedine modele i vrednote, zatvarajući se u uski krug, grupizam, gethizam i tako stvaraju svoj svijet (bez onog odraslog) koji je zbog toga

² O dotičnoj je problematici na katehetsko-pastoralnom polju dosta toga napisano, ali poradi tematike koju mi obrađujemo navest ćemo samo jednog autora koji može biti veoma indikativan za sve ostale katehetske tekstove; C. BUCCIARELLI, *Realtà giovanile e catechesi* vol. I i II, LDC, Torino-Leuman, 1973. i 1975.

³ Usp. P. GOODMAN, *La gioventù assurda*, Einaudi, Torino, 1964.

⁴ *La catechesi nel nostro tempo con particolare riferimento ai fanciulli e ai giovani* (Quarta Assemblea Generale del Sinodo dei Vescovi), Paoline, Roma, 1977, br. 3.

⁵ Usp. J. F. SIX, *I giovani, l'avvenire e la fede*,

LDC, Torino, 1978, str. 19. i sl.

⁶ Isto, str. 42 - 43; Kad govorimo o kreativnosti onda treba naglasiti da su poimanja samog fenomena veoma različita, pa izgleda da je veoma teško pronaći jednu "uporabljivu" definiciju koja bi mogla služiti za svaku vrst priručnika. Ipak nam se čini zgodnim poradi uporabljivosti pojma definirati je ovim riječima: kreativnost je ljudska stvarnost i kao takva ona je jedna odgojna vrednota koja obuhvaća socijalni, religiozni i kulturni život i osobnu afirmaciju povijesnoga, postojećega i konkretnoga čovjeka.

⁷ *La catechesi nel nostro tempo con particolare riferimento ai fanciulli e ai giovani*, Paoline, Roma, 1977, br. 3.

počesto u poimanju stvarnosti "jedno-smjeran".

I ako je nekada kod današnjih starijih u njihovoj mladenačkoj dobi bio ideal postati "stariji" i u načinu mišljenja i u načinu poimanja stvarnosti i ako je kod njih proces socijalizacije stoljećima tekao ustaljenim ritmom (na što je mogao utjecati političko-ekonomski momenat a ponajviše patrijarhalna obitelj), danas se taj ritam ne slijedi ukoliko je mlada generacija zahvaćena demokratski odgoja i ne "kopirajući" modele žele pronaći sebe i i mjesto za sebe kako u društvu tako i u Crkvi. Dakle, ne radi se toliko o kontestaciji auktoriteta, postojećih struktura i vrednota koliko o želji da se i pored navedenih "izama" koji prate njihovo postupno sazrijevanje i proces socijalizacije, pronađe stil rada i samoostvarenja.

S navedenim se činjenicama slaže i Six⁸ kad kaže da: "mladi ne žele gubiti vrijeme dokazujući starijima kako njihovo iskustvo više ne vrijedi: oni žele stvarati nove stvari i zahtijevaju od odraslih samo da ih pomognu u jednoj stvari" da ih nauče kako se uči i stvara, da ih ne koče nego potpomažu stvaralačku moć. I ako još nešto zahtijevaju, onda prije svega zahtijevaju da čitavo društvo uzevši ga u cjelini treba djelovati odgojiteljski uključujući i mlade kao sastavni dio te cjeline, "ne da bude tu i tamo po koji odgojitelj koji bi igrao ulogu posrednika između društva i mladih".

Dok je s jedne strane u sadašnjem povijesnom trenutku uočljiv njihov proces samoisključenja, dotle je s druge strane očita njihova težnja za suradnjom, slobodom i jednim pluralističkim istraživanjem⁹ koje je popraćeno naglom transformacijom društva što opet na svoj na-

čin uznemiruje duh mladih. Istina, promjene koje se događaju u društvu idu za tim da se uspostavi što bolji ekvilibrij između osobe i društva; pravo na dostojanstvo ljudske osobe, na život, na samozastitu, na kontestaciju preživjeloga i neunosnoga, na "oslobođenje", na kritiku i kreativnost itd. Ne može se ipak zaobići činjenica da transformacija društva ne nosi sa sobom i ono negativno što odravnotežuje međudruštvene odnose; ekonomske razlike, nepodnošljivost međunacionalnih prestiža, sistematski proces ateizacije, neuravnoteženi materijalni status čovječanstva - bogatiji postaju sve bogatiji a siromašniji sve siromašniji, razne manipulacije s čovjekom preko kojih se čovjeka svodi na obični objekt što izvrće njegovu pravu vrijednost itd.

Ipak treba naglasiti da su svi ovi popratni elementi transformacije motivirani jednim ciljem; raditi na tome da se stvore što bolji uvjeti za normalan razvoj ljudske osobnosti i za što bolje međuljudske odnose.

MLADI I INSTITUCIJE

Rekli smo da se radi o generacijama mladih koji, ponešeni željom za kreativnošću, nailaze na razne zapreke kao u procesu socijalizacije uopće tako i u procesu socijalizacije vjere. Poznato je da svaka institucija pored svojih pozitivnih elemenata ima i one negativne.

Pozitivni: jedna institucija daje moralnu i materijalnu podršku ispravnim stavovima i ponašanjima, pruža i ukazuje na jasne modele, određuje uloge, kontrolira odstupna ponašanja kako pojedinaca tako i zajednice¹⁰

Negativni: Institucija počesto putuje postaje jedna od većih zapreka

⁸ Usp. J. F. SIX, nav. dj., str. 25.

⁹ Isto, str. 34 - 43.

¹⁰ Usp. G. MILANESI, Sociologia della religione, LDC, Torino-Leuman 1973, 19.

za razvoj osobe i skupine, može veoma lako frustrirati kreativnost pojedinca i stvoriti tako neprikladnu osobnost, naturajući svoje ciljeve i vrednote može postupno isprazniti smisao egzistencije jedne skupine, namećući svoju "depozitarnu pedagogiju" može stvoriti takvu vrst osoba koje nisu spremne ni za bilo koju novu akciju i novi pothvat¹¹.

Iz navedenog se može veoma lako uočiti da pojedine institucije posebno one makrostrukturnog karaktera mogu na posredan ili neposredan način potpomognuti konsumistički način odgoja na štetu onog kreativnog. Ako prevlada ovaj institucionalni način odgoja, što u većini slučajeva biva, koji stvara potrošačke modele na štetu osobnoga rasta, onda je jasno da se čovjek nalazi sve više u situaciji potrošača čije kreativne moći ne mogu doći do izražaja, dapače potiskuju se i samo kod rijetkih pojedinaca mogu biti zapažene¹². Ciljevi, motivacije, osobni kao i zajednički ideali sve se više na taj način "žrtvuju" i podređuju makrostrukturnim i mikrostrukturnim mehanizmima institucije. I ne samo da se "žrtvuju" nego se i manipuliraju preko raznih ustanova socijalizacije u kojima nije teško postati takva vrst ljudi koji teže za dominacijom stvari, prirode i ljudi¹³. Dok s jedne strane navedena vrst institucija i ustanove preko kojih se vrši proces socijalizacije priječe čovjeku da se istinski suoči sa sadašnjosti i da programira jednu puniju i bogatiju budućnost¹⁴, dotle su s druge strane u očima mladih generacija beznačajne poruke i bez odvažnosti da se radikalno suoče sa stvarnošću.

Posljedice ovog institucionalnog dje-

¹¹ Isto, str. 19.

¹² Usp. P. RICOUER, *Creativita e scelta collettiva*, u P. RICOUER et alii., *Saggi sulla creativita*, Roma, 1977, str. 10.

¹³ Isto, str. 11.

¹⁴ Usp. C. BUCCIARELLI, *Creativita e fede religiosa: dialogo possibile?*, *Orientamenti pedagogici*

lovanja koje izvršuju svoju "administraciju auktoritativno"¹⁵ videne su i doživljavaju se u terminima konformizma, konsumizma i regresije. Institucionalizacija uloga, uzevši to u negativnom smislu riječi, "obezhrabruje društveni napredak i promjene, frustrira kreativne stavove pojedinaca, umanjuju smisao društvene odgovornosti"¹⁶.

Čini se da u ovom momentu treba podcrtati dvije stvari: s jedne strane imamo Crkvu-instituciju u kojoj je proces institucionalizacije maksimalan kao i u svim ostalim institucijama što jednom određenom dinamikom auktoriteta potiskuje kreativnost i guši napredak; s druge strane imamo mlade koji "pasivno" kontestiraju auktoritet prisutan u Crkvi-instituciji želeći njenu obnovu na jedan izvorniji i kreativniji način u evanđeoskom duhu i u duhu prve kršćanske zajednice.

Spomenute institucije mogu biti počesto "kočnica" osobnoga, društvenoga i religioznoga napretka ukoliko se ostvaruju i djeluju na jedan auktoritativan način. Ovo može značiti da se njihov način poučavanja, odgajanja i način interpretiranja tradicije može pokazati neadekvatnim riječji Božjoj, vremenu i postupnom ljudskom razvoju, ukoliko su više zaokupljene željom da sačuvaju svoj "status quo" među ostalim institucijama. Čini se da bi se u navedenom problemu mogli potražiti korijeni njihovih interpretacija koje su više podređene prošlosti negoli sadašnjosti i budućnosti¹⁷ i ovdje bi se mogli potražiti razlozi obrambene linije Crkve-institucije i njene nemogućnosti da se prilagodi jednoj novoj situaciji koja evoluirala ve-

ci XXIV (1977) 5, 799.

¹⁵ Usp. G. MILANESI, *Sociologia della religione*, LDC, Torino-Leuman, 1973, str. 19.

¹⁶ Isto, str. 168.

¹⁷ Usp. K. KERTELGE, *Gioventu e novita tema privilegiato nel Nuovo Testamento*, *Concilium* XI (1975) 6, 125.

ma brzo¹⁸

Ovaj se način ponašanja institucija, kao i Crkve-institucije, može shvatiti kao jedan razborit i permanentno-popratni čimbenik, ali je činjenica da navedeni čimbenici kod mladog čovjeka stvaraju apatiju, pasivnost i izazov koji veoma lako prelazi u buntovnost i samoisključenje. Bilo bi pogrešno povjerovati da je sve ono što mladi čine i govore neki glas Duha Svetoga, ali bi isto tako bilo presmiono reći da Duh Sveti ništa ne govori preko mladih generacija¹⁹

Može se sa sigurnošću reći da se radi o jednoj generaciji kod koje vlada logika ortoprakse a ne ortodoksije, za koju nije tako važno ono što se "službeno naučava" nego ono što se živi, koja teži da novim stvaranjima zamijeni stare "preživjele" formule²⁰. Stoga mladima nije toliko važno ono što se vjeruje, ili što se intelektualno ispovijeda da se vjeruje, koliko ono što se živi na jedan punosmislen i ozbiljan način. A, ako se privilegiraju kriteriji ortoprakse to ne znači da se eliminiraju tradicionalni kriteriji ortodoksije nego ih se samo želi ispitati da li su u "suglasnosti" s kreativnim i osloboditeljskim karakterom same riječi Božje²¹. Staviti nešto na ispitivanje znači tražiti mogućnost teoretske i praktične sljubljenosti između onoga što se vjeruje i onoga što se živi, između riječi i djela.

RELIGIOZNI JEZIČNI IZRAŽAJ I MLADI

Možda bismo u ovom momentu mogli postaviti pitanje: tko je kome dalji i

¹⁸ Usp. P. SOLIGNAC, *La nervosi cristiana*, Borla, Roma, 1976, 139.

¹⁹ S. RIVA, *La contestazione nella catechesi*, La Scuola, Brescia, 1971, str. 92 - 93.

²⁰ Usp. Y. CONGAR, *Un cristianesimo tramontato e ricevuto o liberamente interpretato e vissuto*, Concilium XI (1975) 6, 138 i 145.

²¹ Usp. E. CAMBON, *L'ortoprassi - documenta-*

zašto ne postoji jedna adekvatna komunikacija između Crkve i mladih? Mogli bismo odgovoriti na ovo pitanje konstatirajući da su mladi toliko daleko od Crkve kao što je Crkva od njih što ujedno vrijedi i za relaciju društvo-mladi.

Jedan od osnovnih čimbenika koji udaljuje mlade od Crkve mogao bi se potražiti u "jezičnom izražaju" koji ne daje dovoljno prostora subjektu kateheze da on bude pravi promicatelj i nositelj katehetskog procesa. Počesto se crkveni jezični izražaj predstavlja kao "hermetičan i apstraktan, više sličan diplomatskim nego religioznim ljudima"²². Pa ako mladi i hijerarhija "ne govore istim riječnikom" onda je to jednostavno zbog toga što ne žive ista iskustva²³.

Može se sa sigurnošću reći slijedeće: ako mladi i odrasli izgovaraju iste riječi, jednako po svom vanjskom obliku, ove uvijek ne izražavaju i ne sadržavaju iste sadržaje i ista iskustva. Čini se da se radi o jednom veoma složenom problemu koji priječi pravilnu komunikaciju. Da bi osobe mogle istinski komunicirati na jedan kreativan način trebalo bi se obavezati na "restauraciju" jezičnog izražaja.

Katehetsko pravilo moglo bi biti ovo: omogućiti i dopustiti svakom subjektu kateheze da izrazi i preradi vlastiti izražaj koji će mu omogućiti da uvijek nanovo izrazi svoju vjeru sukladno čovjeku i riječi Božjoj.

Ipak ima mnogo glasova koji smatraju da bi kateheza trebala polaziti od jednog već izrađenog jezičnog izražaja, dok su drugi mišljenja da bi bilo bolje shvatiti samu katehezu kao proces stvaranja je-

ziona e prospettive, Citta Nuova, Roma, 1974.

²² Usp. J. L. ARANGUEREN, *La non-partecipazione dei giovani alla responsabilita della chiesa*, Concilium XI (1973) 6, str. 114.

²³ Usp. M. C. CADIOT, *Il linguaggio dei giovani e il linguaggio della gerarchia*, Concilium XI (1975) 5, 80.

zičnog izražaja dajući skupini ili zajednici potrebna sredstva da ga pronađu i izrade²⁵.

J. Le Du je mišljenja da ne postoji nijedan kateheta koji bi bio sposoban govoriti u isto vrijeme jednim plodonosnim i shvatljivim rječnikom odraslih, mladih ili onim koji se odnosi na razna društvena i religiozna zanimanja. Zato se on pita: kako i na koji način odrastao čovjek mora govoriti na primjer o dogmi "Bezgrješnog Začeca" da bi to imalo smisla za djevojčicu od četrnaest godina? Po njemu bi najbolji način bio ovaj: dopustiti i osigurati ovoj djevojčici od četrnaest godina da se ona osobno suoči s navedenom istinom, dati joj riječ, osigurati joj razmjenu mišljenja o dotičnoj dogmi s prijateljima, dati joj do znanja kako su se odrasli suočili i kako se suočavaju s navedenom istinom, osloboditi njenu kreativnost posredstvom odgovarajućih sredstava i metoda i na koncu ćemo se uvjeriti da je ova djevojčica uradila čitav onaj posao koji mi nismo sposobni uraditi mjesto nje²⁶.

Ovaj način razmišljanja J. Le Du o jezičnom izražaju, po Alberichu, služi nam da uočimo jedan određeni put koji kateheza treba slijediti u svojoj svagdanjoj praksi ne osvrćući se toliko na konstitutivni jezični izražaj prošlosti koliko na jezični izražaj svojega subjekta²⁷.

Treba naglasiti da kateheza mora slijediti osnovni zakon svoje metode: vjernost Bogu i vjernost čovjeku (usp. RdC 160) što bi između ostaloga moglo značiti da treba biti vjerna kreativnoj riječi Božjoj i ljudskoj kreativnosti koja je temelj svake adekvatne jezične izradbe i pravilne reinterpretacije riječi Božje. Drugim riječima rečeno kateheza bi tre-

bala polaziti od subjekta kateheze a ne od prefabriciranih tekstova i formula. Lijepo kaže u ovom smislu (RdC 200): "Katehetsko moderno iskustvo još jedanput potvrđuje da su prije katehisti, a zatim katekizmi i još prije su crkvene zajednice".

Navedena problematika jezičnog izražaja koliko je problem za katehezu uopće toliko je ako ne i više i za marijansku katehezu. Nemamo namjere ulaziti u tu problematiku nego ćemo se zadovoljiti s jednom globalnom konstatacijom da kazati da u marijanskoj katehezi ima dosta divulgativnoga, pučkoga, simplificističkoga, jezično neshvatljivoga, a malo biblijskoga, ekleziološkoga i posebno egzistencijalnoga što mladi osporavaju.

ŠTO MLADI ZNAJU O MARIJI?

Da li mladi shvaćaju otajstvo Marije kao sastavni dio otajstva Krista i Crkve? Ako ne shvaćaju nije valjda sva krivnja na njima, jer je u mnogočemu zakazala marijanska kateheza i teologija uopće koja nije uvijek uspjela utkati svoje teorije u praksu i pastoral pa je "samo nadahnuće" nehotimice, pored iskonskoga, dopustilo da se uvuče i ono mitološko i neautentično. Ima i bilo je pojedinih elemenata koji su se uvukli u naviještanje otajstva Marijina što danas rezultira kao suvišno i nepotrebno dapače, odužarajuće od mladog mentaliteta. A ima čak i nedorečenosti, naravno nenamjernih, sa strane onih koji su pozvani da pruže temeljitije pastoralno-katehetske smjernice. Tako na primjer Sinoda biskupa u Rimu 1977. koja je bila posvećena "Katehezi u našem vremenu s posebnim osvrtom na djecu i mlade"²⁸, u svom do-

²⁵ Usp. R. GOFFY, La revolution du Croyable, Catechese 10 (1970) 40, 303.

²⁶ J. Le DU, La Crise de la Monnaie en Catechese et en Theologique, 9 (1969) 35, 182-183.

²⁷ Usp. E. ALBERICH, Orientamenti attuali de-

lla catechesi, LDC, Torino-Leuman, 1971, str. 158.

²⁸ Usp. La catechesi del nostro tempo con particolare riferimento ai fanciulli e ai giovani, Paoline, roma, 1977.

kumentu ne spominje nigdje Mariju osim u svojoj zaključnoj rečenici dokumenta u kojoj se sinodalni oci obraćaju Mariji da ona pomogne da se djelo izvede do kraja.

Tako isto najnoviji talijanski katekizam za mlade²⁹ izdan i izrađen pod kontrolom Biskupske konferencije Italije, godinama prerađivan i dotjerivan, nema nijednoga naslova niti podnaslova koji bi bio posvećen otajstvu Marije u katehezi izuzevši 2-3 neupadljiva spomena u tekstu.

Jasno, ako takva vrst dokumenata i priručnika ozbiljno se ne pozabavlja problemom o kojem govorimo, može imati i ima dalekosežne posljedice, ponajviše za marijansku katehezu jer su katehete prepušteni sami sebi da improviziraju što je uvijek na štetu sistematičnosti i sustavnosti. Dakle, stručnih stvari nemamo kao ni obrađenih marijanskih kateheza, pa nas i ne trebaju začuditi neki odgovori mladih koje ćemo sada navesti.

Jedna anketa³⁰ (koja je uvijek indikativne naravi) provedena u Parizu može nam ipak nešto reći. Na fakultetima Pariza uzeto je kao reprezentativan broj 300 raspoloživih studenata da odgovore na slijedeće pitanje: "Koje mjesto zauzima Djeвица Marija u tvome životu". Dob je studenata bila od 15 do 20 godina, uzeti su oni koji žive na području Pariza, pripadaju različitim društvenim slojevima, opredijeljeni za različite studije. U stvari autori su htjeli uzeti kao reprezentativan broj 400 studenata, ali je stotinjak, a priori, odbilo da odgovara na takvo pitanje jer ga smatraju preživjelim i izvan vremena.

Na postavljena pitanja i potpitanja odgovori su bili slijedeći:

- za neke je Marija izjednačena s Bogom

²⁹ Usp. Non di solo pane, Edizioni Conferenza Episcopale Italiana, Roma, 1979.

- za neke je polubog
- za neke je običan mit
- za neke je majka Kristova a za neke obična žena
- neki joj se radije obraćaju u molitvi nego Kristu
- većina ne shvaća Marijino djevičanstvo i bezgrešnost, jer je to čini previše različitom od njih
- većinu veoma mnogo smeta kad o Mariji govori takvim rječnikom (problem jezičnog izražaja) i o takvim temama koje nemaju povezanosti sa svagdanjim ljudskim iskustvom i životom uopće.

I na kraju autori zaključuju da je navedeno poimanje Marije Djevice izraz dubokog neznanja mladih. Većina ne shvaća Marijinu osobnost niti njenu ulogu u božanskom planu spasenja. Stoga bi se svi navjestitelji riječi Božje trebali ozbiljno upitati o svojoj odgovornosti naviještanja i trebali bi katehizirati demitizirajući dosta toga.

MARIJA U ISUSOVU ŽIVOTU

Evangelisti ističu prisutnost Marije u Isusovu životu i njenu neodvojivost od njezina Sina. Istaknuta je njena prisutnost u Isusovu djetinjstvu i u njegovu javnom životu.

U Isusovu djetinjstvu: Marija je "Majka - djeвица" (Lk 1,26-38; Mt 1,18-25), ona je također "Majka Gospodinova" (Lk 1,43). Isus se rodio od nje, a pastiri "nalaze Mariju, Josipa i dijete položeno u jasje" (Lk 2,4-7, 16-19). Kod prikazanja u hramu riječi starca Šimuna ukazuju na Isusovu i Marijinu sudbinu koje su iskonski i radikalno povezane: "Gle! Ovaj je određen za propast i uskrsnuće mnogih u Izraelu, za znak kojem će se protiviti - a tebi će samoj mač probosti dušu (Lk 2,34-35). Magi "nadoše dijete

³⁰ B. VIOLLE - R. BERTHIER, La Vierge Marie vue par les jeunes, Catechese 89 (1968), str. 19-34.

s Marijom majkom njegovom... (Mt 2,11) zatim anđeo naređuje Josipu: "Uzmi dijete i njegovu majku pa bježi u Egipat": zatim ponovno: "Ustani, uzmi dijete i njegovu majku, te idi u zemlju izraelsku..., tada on ustade, uze dijete i njegovu majku te dođe u zemlju izraelsku" (Mt 2,13-20). Marija pronalazi svoga sina u hramu i govori mu, Isus joj uzvraća - i s Marijom i Josipom - povrati se u Nazaret; i bijaše Isus poslušan a Marija sve to čuvala i razmišljala u svome srcu (Lk 2,41-52).

U javnom Isusovu životu: Kako se vidi iz Ivanova Evandelja, Marija je jedna od najpoučljivijih figura na svadbi u Kani poslije koje Isus zajedno s njom (Marijom) side u Kafarnaum (Iv 2,1-12). Isus je u nekoliko navrata hvali na jedan indirektan način: "Blago onima koji slušaju riječ Božju i drže je!", "Tko vrši volju Očevu..." (Lk 11,28; Mk 3,31-35; Lk 8,19-21; Mt 12,46-50); Isusa nazivaju "sin Marijin" (Mk 6,3; Mt 13,55; Iv 6,42). Uočljiva je i vidljiva Marijina prisutnost na Kalvariji pod križem: "Kod Isusova križa stajala je njegova majka" (Iv 19,25). I na koncu članovi apostolskog zbora u iščekivanju Duha Svetoga bili su "ustrajni u molitvi zajedno s nekim ženama, Isusovom majkom i braćom njegovom" (Dj. 1,14).

Iz navedenoga je više nego očito Marijina prisutnost u sv. Obitelji. Kao plod odgovornog materinstva ona se brine za dijete, prati ga u životu i pored navještaja da će je bol zadesiti. Prisutna je na samom početku Isusova javnog djelovanja kao i na koncu, a Isus u svojim navještajima počesto aludira na nju i na njenu vjeru, a s križa nagrađuje njezinu vjernost. I ne samo to, njezina je prisutnost vidljiva i u prvaj kršćanskoj zajednici u iščekivanju Duha Svetoga. Drugim riječima rečeno prisutna je u radosnim trenucima Isusova života kao i u onima u kojima trpi. Može se dakle s punim

pravom reći da je Marijino otajstvo utkano u otajstvo Krista i Crkve i kao takvo sastavni je dio ljudskoga spasenja.

IMA LI MARIJINO OTAJSTVO MJESTA U KATEHEZI?

Drugi vatikanski sabor nas uči da: "Crkva pobožno misleći o njoj (Mariji) i promatrajući je u svjetlu Riječi koja je postala čovjekom s poštovanjem dublje prodire u veliki misterij utjelovljenja i sve više postaje slična svome Zaručniku. Marija, koja je po svom tijesnom učestvovanju u povijesti spasenja, u sebi na neki način sjedinjuje i odražuje najveće istine vjere i dok se o njoj propovijeda i dok joj se iskazuje štovanje, ona vjernike zove k svome Sinu, k njegovoj žrtvi, i k ljubavi Oca" (LG 65). I Sabor dalje nastavlja: "Ta je Djevica u svome životu bila uzor onog materinskog osjećaja kojim trebaju biti prožeti svi oni koji rade u apostolskoj misiji Crkve na preporodu ljudi" (LG 65).

I stoga ne samo da Marija ima mjesto u katehezi nego također može biti predstavljena kao jedna vrst sinteze najvećih istina vjere i kao nerazdvojni dio kristološkog i ekleziološkog katehetskog procesa. Kako smo već prije napomenuli, jasno nam je da spomenuti proces ne može u svojim metodološkim susljednostima isključiti niti jedno od otajstava, ni Krista ni Crkvu ni Mariju ako želi biti vjeran Bogu i čovjeku u isto vrijeme. S druge strane sama kateheza čiji se osnovni metodološki zakon sastoji u vjernosti Bogu i čovjeku ne može i ne smije zaobići onu koja je bila i ostala uzor vjernosti Bogu i njegovim spasiteljskim obećanjima, uzor vjernice, žene i majke. Ne može, dapače, zaobići onu koja je bila "prva najsavršenija sljedbenica Kristova: što ima sveopću i trajnu vrijednost" (Marialis cultus 35), niti onu koja je najsavršeniji model učenika i apostola Kristova (danas katehete) jer se sama na-

ziva "službenicom Gospodnjom".

Ukratko rečeno: svako razmišljanje o Mariji znači u isto vrijeme razmišljanje o Kristu i o Crkvi. Onaj njezin "fiat" najočitiji je primjer duboke vjere, kršćanske avanture i radikalnog odgovora na poziv Božji.

Kad malo dublje razmišljamo o Marijinu životu onda dolazimo do zaključka da je to bio život vjernice teološki protkan, eklesiološki ostvaren, antropološki utkan u ljudsku zbilju, neponovljiva bogorodičnost.

NEKE SMJERNICE ZA MARIJANSKU KATEHEZU MLADIH

Kateheza mladih danas ima nezamjenjivu ulogu u ovom povijesnom momentu u kojemu živimo. Ne bi se smjelo dogoditi da povjerujemo da smo pronašli rješenje za svu pedagošku problematiku ako smo uspjeli uvesti mlade u svijet nekolicine strukturiranih ideja i formula. To je samo tek jedan od sastavnih elemenata katehetskog procesa. Jedan kateheta trebao bi biti sposoban poći od analize situacije, od promjena i sumnja i voditi mladi svijet s više ljubavi, ne biti za njih nego s njima, ne predstavljati im se ko neka vrst "spasitelja" koji je postigao svoje spasenje nego kao onaj koji zajedno s njima traži spasenje, ne kao onaj koji posjeduje "istinu" nego kao onaj koji zajedno s njima traži dotičnu istinu, ne kao neka uvažena "osobnost" nego kao jedan od njih³¹.

Od kateheze se zahtijeva da omogućí mladima da se susretnu s riječju Božjom, s Isusom Kristom koji živi u iskustvu Crkve i pojedinca. Da bi se mogla ostvariti ova vrst kateheze potrebno je

voditi računa o konvergentnosti između psihološkog profila mladih i kršćanske novosti. Treba dakle polaziti od povijesne datosti u kojoj se mladi nalaze, od njihova načina poimanja stvarnosti i njihova jezičnog izražaja. Dati im do znanja da su oni uz ostalu kršćansku zajednicu nosioci (subjekti) hermeneutičko-interpretativnog procesa vjere, da se njihova uloga sastoji u interpretativnom posredstvu između tradicije i kulture, između prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Ne radi se dakle samo o tome da se razotkriju povijesne činjenice i događaji iz prošlosti, nego da se otkrije smisao i životno značenje određene tradicionalne datosti³².

Kateheza mladih trebala bi učiniti da zakoni dinamike skupine funkcioniraju besprijekorno što bi na metodološkom planu značilo da treba uspostaviti takve međusobne odnose u jednoj zajednici vjere u kojoj su svi jednaki i svi jednako vrijedni potisnuvši svaku vrst simpatija i antipatija.

Trebalo bi ići za tim da se od skupine stvori jedna vjerodostojna zajednica kršćana, što bi drugim riječima značilo da skupina kao skupina treba "umrijeti", jer je ona uvijek sredstvo, a ne cilj i postati zajednica u kojoj se vrhunac odnosa doživljava u zajedništvu kao najvišem stupnju društvenosti temeljenom na vjeri u jednoga Boga i jednu Majku.

Svaka kateheza koja bi mimoišla Marijino otajstvo izdala bi svoju narav i svoj cilj. Stoga bi mladome čovjeku trebalo omogućiti i osigurati da se na jedan dokumentaran i znanstven način suoči sa stvarnošću Marijina otajstva (polazeći od izvještaja evanđelista) i da preformuliraju i reinterpreteraju svojim riječima date istine jer bi to bio jedini način da se shvati punina Marijina otajstva. Ipak,

³¹ Usp. J. Le DU, *Cette impossible pédagogie*, Fayard-Mame, Paris, 1971.

³² Usp. C. MOLARI, *La comunità ecclesiale*

come soggetto ermeneutico della tradizione nata dalla esperienza giudeo-cristiana, *Concilium* XIV (1978) 3, 142.

treba naglasiti da će se u jednom katehetskom procesu izdvojiti i dati prioritet onim istinama koje su dohvatljivije mentalitetu mladih ne isključujući ni jedan drugi vid otajstva koji bi bio na štetu prvoga ili na štetu potpunosti otajstva uopće.

Spomenimo samo neke od elemenata koji bi trebali imati mjesta u katehezi mladih;

Marijina vjera: Prikazati život Marijin kao život milosti koji joj je dopuštao da očima vjere gleda božansko-ljudsku stvarnost. Marija je shvatila da je u životu vjere veoma važno znati "zatvoriti usta i ostati u miru" i razumjela je da nije toliko važno razumjeti i shvatiti nešto koliko "darovati se"³³,

Osluškivanje i "čitanje" Božjih nauma: Marija je bila umjetnica u osluškivanju i otkrivanju nauma Božjih; ona sluša i dijalogizira, vjeruje i čuva³⁴. Tu nam se ona predstavlja kao model suvremenog kršćanina. U tom smislu riječi ona može biti stimulativni primjer mladome čovjeku koji traži, koji programira svoju budućnost i svoje osobno spasenje. Sazrijevati se u vjeri može samo osluškivanjem i otkrivanjem, a "odrasla" je vjera kreativna, aktivna i zrela te kadra vidjeti bitno i nevidljivo.³⁵

Marijin nagovještaj kraljevstva Božjega: Sa svojim "Magnificat" ona već unaprijed nagovješta ostvarenje kraljevstva Božjega i njezine riječi prethode Isusovim riječima da će bogati biti poniženi, siromašni uzvišeni, zatvorenici oslobođeni i da će se siromasima navješćivati Vesela vijest.

Konkretiziranje ovog Marijina proročanskog duha očituje se u ambijentima u kojima mladi žive.

Konkretiziranje riječi Božje: Marija je konkretizirala i ostvarila svoje materinstvo, ženstvenost, ženu, siromaštvo, čistoću... Biti siromašan duhom, biti "minores" u franjevačkom smislu riječi, znati polaziti od onog neposrednog, životnog, egzistencijalnog, znači držati vjerodostojnim uskrsnuće na kojemu počiva naša vjera. Onaj njezin "Fiat=DA", izgovoren u mladosti, konkretiziran u životnoj stvarnosti, može biti i jest jedan od najboljih poticaja i dokaza da se već i mlad čovjek može opredijeliti za Boga i s njime graditi svoju budućnost.

Ovim kratkim osvrtom na problematiku marijanske kateheze htjelo se, između ostaloga, naglasiti kako je današnja mladost u svojoj kreativnosti spremna na rad i na akciju. Nekontestiranje mladih u Crkvi moglo bi Crkvu uspavati, ako to već nije dobrim dijelom učinjeno, i zaskočiti je u neponudi evanđeoskoga što bi bilo kobno za budućnost nje same kao i za cijelo društvo.

Željelo se, između ostalog, naglasiti da je Marijino otajstvo sastavni dio otajstva Kristova i otajstva Crkve i da je nužno mladome čovjeku predstaviti Marijino otajstvo u cjelini tim više što su mogućnosti velike.

³³ Usp. I. LARRANAGA, *Il silenzio di Maria*, Paoline, Roma, 1979, 54 i 88.

³⁴ W. GRUNDMANN, *Das Evangelium nach*

Lukas, Berlin, 1971, str. 240.

³⁵ I. LARRANAGA, nav. dj., str. 73.